

VERSLAG van de gecombineerde vergadering van de Financiële Audit Commissie en de commissie Bestuur, Europa en Middelen d.d. 13 december 2018 in het Provinciehuis van Utrecht

Voorzitter:

Ir. H. IJssennagger

Aanwezig:

Drs. D. Straat (gedeputeerde), mw. A.M.A. Pennarts (gedeputeerde), drs. F.H.W. Bekkers (GroenLinks), mw. A.C. Boelhouwer (GroenLinks), mr. B.M.H. de Brey, MBA (VVD), drs. R.G.J. Dercksen (PVV), ing. L.C. van den Dikkenberg (SGP), ir. H.P. van Essen (GroenLinks), mw. N. de Haan-Mourik (ChristenUnie), ir. N.J.P. Hoefnagels (D66), mw. H.J. Keller (PvdD), drs. A.H.L. Kocken (VVD), drs. C.J. van Kranenburg (ChristenUnie), mw. H.M. Lejeune-Koster (PvdA), ir. R.G.H. van Muilekom (PvdA), drs. P.E.B. van Ojen (SGP), mw. A.M. Poppe (SP), A.J. Schaddelee (ChristenUnie) en de heer W.G.J. Wijntjes RA (CDA);

Van ambtelijke zijde aanwezig:

Drs. T.J. Dorst (griffier) en mw. G. van Weerd (verslag).

1. OPENING EN ALGEMEEN

De voorzitter heet de aanwezigen welkom en opent de vergadering.

2. Vaststellen agenda

Omdat er maar één agendapunt is, wordt de spreektijdenregeling niet gehanteerd.

3. Mededelingen

Gedeputeerde Pennarts komt terug op een discussie in de laatste Statenvergadering over de beschikbaarstelling van het geheime rapport van Integis. PS hebben toen met een amendement ingestemd en het geheime rapport is nu voor PS, achter de dubbele inlog, beschikbaar. Inmiddels heeft zij, zoals eerder aangekondigd, van Integis een brief ontvangen waarin wordt gesteld dat Integis niet aansprakelijk kan worden gesteld voor eventuele gevolgschade, wegens het beschikbaar stellen van het geheime Integisrapport achter de dubbele inlog.

Op verzoek van de heer Van Kranenburg zegt gedeputeerde Pennarts toe dat genoemde brief van Integis ook naar PS zal worden gezonden.

Gedeputeerde Straat licht de laatste stand van zaken met betrekking tot de jaarrekening 2017 toe.

PS hebben in een memo van 30 november jl. kunnen lezen dat de accountant aanvullende informatie nodig heeft, naar aanleiding van de conclusies uit het Integis rapport. De betreffende bevindingen uit het Integis rapport zijn naast de vragen van EY gelegd. Dat heeft geleid tot aanvullende vragen. Dat is de reden dat geconstateerd moest worden dat de accountantscontrole niet voor het eind van het jaar kan worden afgerond. De provincie en de accountant hebben afgesproken een stappenplan op te stellen om zo uiteindelijk te komen tot de onderbouwing van de bevindingen van Integis die bij de accountant vragen hebben oproepen. Dit heeft betrekking op onderliggende stukken, o.a. over VTW's, met name drie grote VTW's. Integis heeft geconstateerd dat er facturen zijn ontvangen én betaald zijn met betrekking tot die VTW's. De accountant wil nu het besluitvormingsproces voorafgaand aan de VTW's inzichtelijk krijgen. Daar wordt nu aan gewerkt.

Er wordt een impactanalyse in de jaarrekening opgenomen. Hierin worden o.a. de maatregelen opgenomen die de provinciale organisatie naar aanleiding van de onderzoeksrapporten heeft genomen, resp. voornemens is te nemen, om de interne beheersing te versterken.

Dat alles maakt dat er aan het eind van dit jaar nog geen goedkeurende verklaring voor de jaarrekening 2017 kan worden afgegeven. De gedeputeerde "baalt daar enorm van". Alles is in het werk gesteld om dat voor elkaar te krijgen, maar het is niet gelukt.

Ambtelijk en bestuurlijk is hierover inmiddels contact geweest met het ministerie van BZK. Zelf heeft hij overleg gehad met de minister over de situatie. Zij heeft veel begrip voor deze kwestie, begrijpt ook hoe de vertraging is ontstaan en dat er tijd nodig is voor zorgvuldige afronding van de jaarrekening, maar is wel genoodzaakt maatregelen te nemen.

Vanaf 1 januari a.s. wordt de bevoorschotting uit het Provinciefonds tijdelijk opgeschort. Wekelijks ontvangt de provincie Utrecht ca. € 4 miljoen en deze wekelijkse storting wordt niet uitgekeerd totdat er een vastgestelde jaarrekening is. Wanneer de vastgestelde jaarrekening aan het ministerie kan worden aangeboden, wordt het bedrag met terugwerkende kracht alsnog aan de provincie Utrecht uitgekeerd. Deze opschorting kan maximaal 26 weken duren. Mocht er dan nog steeds geen jaarrekening zijn, dan gaat de minister zich opnieuw beraden.

De provincie Utrecht heeft voldoende reserves om deze periode te overbruggen en investeringen komen niet in gevaar. Uiteraard is dit een ongewenste situatie maar uit de begroting blijkt dat de provincie financieel gezond is. Er is ook geen preventief financieel toezicht opgelegd en aan BZK behoeft geen goedkeuring te worden gevraagd voor de uitgaven van de provincie Utrecht.

Nogmaals benadrukt de gedeputeerde deze kwestie buitengewoon vervelend te vinden. De minister is coulant geweest maar dat eindigt een keer. Helaas heeft de tijd deze kwestie ingehaald. Alles is in het werk gesteld om de controle voor het einde van het jaar af te ronden maar de zorgvuldigheid van het proces staat voorop. Provincie en accountant werken hard aan de laatste punten van de controle jaarrekening 2017. Zijn goede voornemen is om in 2019 zo snel mogelijk een jaarrekening met goedkeurende verklaring aan PS voor te leggen.

De heer Van Kranenburg begrijpt dat het stappenplan onderwerp van gesprek is met de accountant. Tot wanneer mag dat stappenplan doorlopen? Is dat voor of na 20 maart?

De heer Van Muilekom verbaast zich er over dat er nu weer een stappenplan nodig is. Kennelijk moet er nog heel veel gebeuren, anders is er geen stappenplan nodig. Hij vraagt dienaangaande om een toelichting.

Mevrouw De Haan begrijpt dat het stopzetten van de bevoorschotting eindigt, zodra er een goedgekeurde jaarrekening voorligt. Gaat de gedeputeerde uit van een goedkeurende verklaring van de accountant? Niet uitgesloten is dat er een deels goedkeurende en deels afkeurende verklaring wordt afgegeven.

De heer Bekkers memoreert dat het uitstel van de jaarrekening een gevolg is van de klokkenluidersmelding, waarnaar onderzoek is uitgevoerd. GS hebben in dat onderzoek voorzien, op verzoek van de accountant. Hij begrijpt dat de accountant nu nader wil ingaan op onderwerpen die op zichzelf niets met de klokkenluidersmelding te maken hebben. Nu gaat het om betalingen die op VTW's zijn gedaan. Hij meent dat dergelijke zaken al in de administratie stonden en deze hadden al in de controle op de jaarrekening kunnen worden meegenomen. Waarom komt nu pas naar voren dat daar extra onderzoek voor nodig is?

Gedeputeerde Straat gaat ervan uit dat de accountant straks ook op een aantal vragen zal ingaan.

Een stappenplan is nodig om te komen tot afronding van de jaarrekening. In ieder geval gaat het over VTW's. Voor de VTW's zijn in de administratie facturen aanwezig. Die check is inmiddels achter de rug. Echter, de accountant wil meer zicht hebben op de vraag hoe het proces rond de VTW's tot stand is gekomen. Dergelijke vraagstukken zijn naar aanleiding van de bevindingen van Integris naar boven gekomen. Wat hem betreft moet in het stappenplan, waar nu aan wordt gewerkt, worden vastgesteld wat er nog moet worden afgehandeld. Dat moet niet onnodig groot worden gemaakt. Tegelijkertijd moet worden voorkomen dat er, na vaststelling van de jaarrekening, alsnog iets naar voren komt dat onderzocht had moeten worden. Een en ander vraagt om zorgvuldigheid. Zijn ambitie is om een belangrijke stap voor de kerst te maken, als het gaat om het analyseren van de VTW's.

De resultaten van het stappenplan moeten worden afgewacht en de betekenis daarvan voor de afronding van de jaarrekening. Daar kan hij nu niets over zeggen. Om die reden kan hij nu ook nog geen planning voorleggen. Tegelijkertijd moet er wel druk op dit proces blijven staan. Hij kan ook niet zeggen welke verklaring de accountant t.z.t. zal gaan afgeven.

De heer Bekkers begrijpt dat de accountant vraagt om inzicht in het voorproces VTW's. De inhoudelijke betalingen zijn in de administratie terug te vinden. Indien de accountant om een bepaalde reden het proces tot die VTW's wilde weten, dan had EY dat al eerder dit jaar in gang kunnen zetten. De klokkenluidersmelding had betrekking op mogelijke belangenverstrengeling. Indien het informatieverzoek van de accountant betrekking heeft op belangenverstrengeling, zou dat in lijn zijn met het onderzoek. De heer Bekkers vraagt zich dan wel af of er wellicht zaken dubbel worden gedaan. Integis heeft al die processen onderzocht en dat heeft tot constatering geleid. Op een gegeven moment is iets uitgezocht en daar blijft het dan ook bij.

Gedeputeerde Straat vraagt of de accountant zo dadelijk wil ingaan op de opmerking van de heer Bekkers. Accountant en provincie hebben gezamenlijk geconstateerd dat dossiervorming op een aantal punten onvoldoende op orde is. Dat kan ook in de onderbouwing van VTW's het geval zijn, waardoor aanvullend door de provincie moet worden aangetoond hoe het voorproces is verlopen. Dat wordt in het stappenplan opgenomen. Het stappenplan behelst ook de stap wat er zal worden geschreven in de jaarrekening, vanuit de impactanalyse, nl. hoe de noodzakelijke verbeteringen vorm gaan krijgen om herhaling van fouten te voorkomen.

Ook zijn vraag is wanneer het wel lukt om tot een afronding van de jaarrekening 2017 te komen.

4. Memo jaarrekening 2017 (in aanwezigheid van de accountant)

De voorzitter geeft PS eerst gelegenheid vragen te stellen aan de gedeputeerde en, na beantwoording door gedeputeerde Straat, kunnen er desgewenst vragen aan de accountant worden gesteld.

Mevrouw De Haan leest dat er in gezamenlijk overleg is besloten dat er een stappenplan moet komen. De VTW's maken daar onderdeel van uit, in het bijzonder drie grote VTW's. Uiteindelijk gaat het in totaal om 400 VTW's. Haar vraag is of alle VTW's nu onder de loep worden genomen. Los van de accountant, heeft de provincie zelf de conclusie getrokken dat er nader onderzoek nodig is. Welke punten hebben meegespeeld voor dat nadere onderzoek, wat ook de provincie nodig acht?

De heer De Brey memoreert dat de gedeputeerde op 19 november jl. aangaf dat aanvullend onderzoek van EY zou worden afgerond. Er moesten materiële onregelmatigheden worden geredresseerd en er moesten maatregelen worden genomen om herhaling te voorkomen, als het gaat om gedrag en cultuur. Hij heeft begrepen dat de gedeputeerde de materiële onrechtmatigheden aan het redresseren is. Hij vraagt of de maatregelen, om herhaling te voorkomen, inmiddels "hard genoeg" overlegd zijn aan de accountant. Is daar een plan voor gemaakt? Op 19 november vroeg de VVD of de accountant wel voldoende capaciteit had om het werk te kunnen doen. Dat werd bevestigd. Nu vraagt hij de gedeputeerde of er voldoende ambtelijke capaciteit in huis is om in deze drukke maanden extra inspanningen te doen in het kader van de jaarrekeningcontrole.

De heer Van Ojen vraagt of er bij het ministerie meer overwegingen zijn om de bevoorschotting uit het Provinciefonds tijdelijk stop te zetten, of heeft dat alleen te maken met het feit dat er nog geen goedgekeurde jaarrekening 2017 voor ligt? Kan de provincie over deze maatregel nog een brief van de provincie verwachten?

In het memo staat dat de provincie en accountant gezamenlijk hebben geconstateerd dat er meer tijd nodig is voor het afronden van de controle van de jaarrekening. Heeft de accountant meer tijd nodig of ziet de provincie zelf in dat er meer tijd nodig is. Is het initiatief van de accountant leidend geweest of vindt de provincie zelf dat er meer tijd nodig is?

Ook staat in het memo "Het rapport van Integis geeft hier mede aanleiding toe." Zijn vraag is wat dat behelst.

De heer Van Essen memoreert dat er in de vorige vergadering van de financiële auditcommissie in oriënterende zin gesproken werd over maatregelen om herhaling te voorkomen, als het gaat om ongewenst gedrag

en cultuur. Toen werd geconstateerd dat zo'n omslag wellicht meerdere jaren in beslag zou kunnen nemen. Hij vraagt de gedeputeerde of al duidelijk is wat de accountant gaat vragen als het gaat om het borgen van het voorkomen op herhaling. Wat is daarvoor nodig?

Mevrouw Lejeune memoreert dat de gedeputeerde in een eerdere vergadering de datum van 10 december haalbaar achtte, mits er geen ernstige zaken uit onderzoeken naar voren zouden komen en PS bereid waren concessies te doen met termijnen.

Is de conclusie nu dat er uit het onderzoek ernstige zaken naar voren zijn gekomen?

Mevrouw De Haan verwijst naar de FAC-vergadering van 1 oktober jl. waarin de accountant aangaf dat er drie thema's nadere aandacht vragen, nl. materiële vaste activa, aanbestedingen en gebiedsontwikkeling. Zij vraagt of die thema's nu zijn afgerond. In de samenvatting van het Integis rapport staat o.a.: "Wij hebben vastgesteld dat de juistheid en volledigheid van vastleggen in relatie tot het project uithoflijn in het algemeen, en de overeenkomst met BAM c.q. de overleggen met de concerndirectie van BAM in het bijzonder, niet zijn gewaarborgd." Is dit een thema dat nu extra door de accountant wordt onderzocht?

Gedeputeerde Straat licht toe, naar aanleiding van de opmerking van mevrouw Lejeune, dat hij in die vergadering ook heeft gezegd dat het wel spannend zou worden om de datum te halen. Gebleken is dat er op 30 november nog vragen lagen, die o.a. uit het Integis rapport voorkomen. Die moeten beantwoord worden, waardoor de datum van 10/17 december niet meer haalbaar was. Provincie en accountant hebben toen samen geconstateerd dat dat niet meer zou lukken. Toen dat duidelijk was, heeft de gedeputeerde direct een memo naar de commissie gestuurd.

De afspraak was dat de accountant, naar aanleiding van het integis rapport, een check zou doen of er nog aanvullende vragen zouden opkomen. Dat bleek het geval te zijn, waardoor de toch al krappe planning niet kon worden gehaald.

Zojuist werd gevraagd of de provincie zelf ook aanvullend onderzoek nodig vindt. De afspraak was dat de accountant naar het Integis rapport zou kijken en zou teruggeven wat dat zou betekenen. Conform afspraak lag het initiatief bij de accountant, maar tussen provincie en EY was er geen discussie over de vraag of er zaken moeten worden uitgezocht. Toen werd afgesproken dat provincie en accountant samen een stappenplan gaan opstellen om, naar aanleiding van de Integis bevindingen, voor onderbouwing te zorgen. Daarnaast wordt er een impactanalyse opgesteld die in de jaarrekening zal worden uitgewerkt om herhaling te voorkomen en zekerheden te bieden, wat betreft gewenst gedrag en cultuur in de werkprocessen. Dat is nog niet gebeurd. Het gaat bv., zoals mevrouw De Haan zojuist terecht opmerkte, over dossiervorming en vastleggingen, die beter moeten. In de jaarrekening zal worden beschreven hoe de vastleggingen beter worden geborgd om herhaling te voorkomen. Dat is nu nog niet helemaal hard afgesproken, eerst moet worden afgewacht of de accountant zich kan vinden in de te nemen maatregelen.

De provincie heeft voldoende capaciteit beschikbaar voor de extra inspanningen die op het gebied van de jaarrekeningen moeten worden gepleegd. Wat hem betreft moet er zo snel mogelijk worden doorgepakt maar men heeft wel te maken met het kerstreces, zoals dat breed voor iedereen geldt. Dat betekent dat pas na de kerst meer helderheid over het verdere verloop van het proces kan worden geboden.

De opschorting bevoorschotting uit het Provinciefonds is uitsluitend te wijten aan het feit dat er nog geen goedgekeurde jaarrekening voorligt.

De heer Van Ojen memoreert dat de minister nu wel, in tegenstelling tot haar brief in juli, een hele duidelijke streep trekt en overgaat tot het nemen van maatregelen. Waarom nu wel?

Gedeputeerde Straat memoreert dat de minister in eerste instantie 1 oktober noemde, wat betreft het nemen van maatregelen, maar vervolgens werd er coulance betracht. Die coulance is zelfs nog een keer verlengd met het verzoek de jaarrekening uiterlijk 1 december in te dienen. De provincie gaf aan dat het niet eerder mogelijk zou kunnen zijn dan 10 of 17 december. Ook toen bood de minister opnieuw ruimte. De minister heeft er begrip voor dat de provincie de jaarrekening niet op tijd kan indienen maar tegelijkertijd komt er een moment waarop coulance ophoudt. Vanaf 1 januari 2019 stopt de bevoorschotting uit het Provinciefonds. Overigens wordt er bij het ministerie door de provincie zowel ambtelijk als bestuurlijk nog

steeds ruimte gevoeld. De maatregel is uitermate vervelend maar leidt tussen ministerie en provincie niet tot meer discussie dan dit, zij het dat de toezichthouder terecht druk op het proces houdt. Gedeputeerde Straat bevestigt vervolgens dat de reguliere jaarrekeningcontrole bijna gereed is.

De heer Van Ojen memoreert dat hij ook al in november vernam dat de reguliere controle nagenoeg gereed zou zijn.

Gedeputeerde Straat licht toe dat de “reguliere controle pas klaar is, wanneer de gehele controle is afgerond”, zoals de accountant dat stelt. Alles, behalve de bevindingen uit het Integis rapport, is op een haar na gevuld. De vragen, die nu uit de bevindingen van het Integis rapport naar voren komen, bevinden zich “op het kritieke pad”. Op dat vlak wordt geconstateerd dat het langer gaat duren.

De tekst die mevrouw De Haan uit het Integis rapport citeerde, refereerde inderdaad aan vastleggingen die onvoldoende zijn geweest. Gebleken is dat niet alles met stukken kan worden onderbouwd. In het stappenplan moet gezamenlijk worden afgesproken hoe de provincie kan aantonen dat de VTW's en betalingen correct zijn geweest.

De heer Van Essen vraagt of de gedeputeerde helemaal scherp heeft wat EY nu precies nodig heeft. Is dat alleen iets over dossiervorming of gaat het ook om andere thema's? Heeft het stappenplan ook betrekking op de impactanalyse om herhaling te voorkomen? Wat en wanneer kunnen PS in het stappenplan verwachten?

De heer Wijntjes memoreert dat eerder is gesproken over mogelijke objecten van controle in het kader van het afronden van het jaarrekeningonderzoek. In dat kader werd niet alleen de Uithoflijn genoemd, maar ook het onderzoek Dolderseweg. Is het onderzoek naar de VTW's in het kader van de Uithoflijn het laatste aanvullend onderzoek van de accountant of spelen er nog meer zaken?

Hij gaat ervan uit dat een bijstelling van de jaarrekening alleen in de toelichtende sfeer gaat gebeuren. Dat kan het gevolg zijn van het additionele onderzoek naar de VTW's. Dat moet zich dan concentreren op de toelichting en wellicht ook op het rechtmatigheidsoordeel.

De heer Schaddelee noemt het “heftig” dat er vanaf 1 januari 2019 € 4 miljoen per week wordt ingehouden. Hij begrijpt dat er pas na de kerstvakantie wat meer duidelijkheid over het additionele onderzoek gaat ontstaan. Wat hem betreft worden nu alle verlopen ingetrokken, gezien de urgentie van deze kwestie. Hij vraagt zich af hoe PS aangehaakt kunnen worden bij het proces dat nu gezamenlijk met het stappenplan en het verbeterplan moet worden doorlopen, en hoe men daarop met elkaar maximale druk kan blijven uitoefenen. Hij vraagt of PS per week een voortgangsrapportage over het stappenplan kunnen ontvangen. Zo kunnen PS per week meekijken en de voortgang nauwgezet volgen.

De heer Dercksen begrijpt dat er een stappenplan komt om te komen tot een jaarrekening en een impactanalyse om de bevindingen van Integis in de organisatie te implementeren. Ook hij wil graag met het stappenplan meekijken en zo kunnen volgen wat er gebeurt.

De heer Hoefnagels begrijpt dat de impactanalyse pas na accordering door de accountant in de jaarrekening kan worden verwerkt. Echter, de staten hebben in dat proces een belangrijke rol. Wellicht kunnen de staten zich niet vinden in de benadering van de accountant als het gaat om de verbeteringen in de organisatie. Betekent dat dan dat de accountant geen goedkeurende verklaring zal afgeven?

Gedeputeerde Straat verduidelijkt dat het gaat om een stappenplan en een impactanalyse (verbeterplan). In het stappenplan worden voor de korte termijn operationele afspraken tussen de provincie en de accountant gemaakt over de vraag wat er nog moet gebeuren om tot een afgeronde jaarrekening te komen. Als voorbeeld noemde hij zojuist de onderbouwing van de VTW's.

Daarnaast worden er maatregelen genomen om ongewenst gedrag en ongewenste cultuur in de toekomst te voorkomen (integriteitsverklaringen, dossiervorming e.d.). Dat moet in de organisatie gaan landen en

processen moeten daarop worden ingericht. De accountant wil dat graag in de jaarrekening verwerken. Dat vindt spreker een goede suggestie.

De heer De Brey vroeg om een overzicht van alle bevindingen. Dat betreft in feite de impactanalyse en daar wordt volgend jaar aan gewerkt. PS zullen dat overzicht t.z.t. ontvangen.

Hij wil PS zo goed mogelijk op de hoogte houden van de voortgang van het proces. Om die reden heeft hij PS direct op 30 november gemeld dat de planning voor de jaarrekening niet kan worden gehaald.

Overigens vindt hij het niet zinvol om PS per week te informeren over operationele zaken uit het proces. Daarbij kost zo'n rapportage erg veel tijd en dat zal het proces niet versnellen. Er moet voor worden gezorgd dat de organisatie en de accountant hun werk kunnen doen. PS zullen in de tussentijd goed op de hoogte worden gehouden.

Het stappenplan is er nog niet. Hij zal PS dat stappenplan, eventueel in samengevatte vorm, t.z.t. doen toekomen. Na het kerstreces zal de voortgang met PS worden gedeeld. De impactanalyse kan men terugvinden in de jaarrekening.

De heer Dercksen vindt het verwarrend dat er gesproken wordt over een verbeterplan, een stappenplan en een impactanalyse. Wanneer is er iets presenteerbaar voor PS, zodat PS aangehaakt blijven in het proces? Overigens hoeft dat voor hem niet elke week.

Gedeputeerde Straat wil het alleen houden bij een stappenplan en een impactanalyse. Na de kerstvakantie, of zoveel eerder als mogelijk is, zullen PS een update ontvangen van de stand van zaken. Gezamenlijk wordt met de accountant aan het stappenplan gewerkt. Dat zal vervolgens moeten worden ingevuld.

Ook hij vindt dat PS goed aangehaakt moeten blijven maar hij vraagt wel ruimte voor de uitvoering.

De heer Wijntjes gaat uit van bijstelling in de toelichtende sfeer en het rechtmatigheidsoordeel in de jaarrekening. Dat zal zeker moeten gebeuren, bv. in de vorm van het leveren van onderbouwing. De VTW's zijn gecheckt en Integis heeft laten weten dat deze wel kloppen. Hij heeft geen aanleiding om nu te denken dat er cijfermatige veranderingen in de jaarrekening nodig zouden zijn, echter, met zekerheid kan hij dat nog niet stellen.

Op de vraag van GroenLinks kan spreker niet aangeven dat er andere zaken spelen dan dossiervorming. Integis vindt dat vastleggingen beter moeten; dat heeft ook betrekking op dossiervorming.

Mevrouw De Haan memoreert dat PS op 30 november jl. bericht ontvingen van de gedeputeerde dat de jaarrekening niet in december kan worden afgerond. Inmiddels is het 13 december. Zij had verwacht dat er al een stappenplan zou zijn. Wanneer is dat er dan wel? Kunnen PS inzage krijgen in het stappenplan?

Gedeputeerde Straat vraagt zich af of operationele informatie nuttig is voor PS. Overigens kunnen PS overal om vragen, maar hij wil voorkomen dat PS zich op de uitvoering gaan focussen. Dat vindt hij niet gewenst. De uitvoering moet de ruimte krijgen. Hij zal kijken of er nog voor kerst nadere informatie over het stappenplan aan PS kan worden gegeven. Hij kan nu nog niet melden wanneer het stappenplan gereed zal zijn.

Mevrouw De Haan wijst erop dat de afgelopen maanden hebben uitgewezen dat PS, wat dit dossier betreft, niet op afspraken kunnen vertrouwen. PS waren om die reden genoodzaakt heel diep de uitvoering in te gaan. Zij vraagt wat er op tegen kan zijn om het stappenplan ter inzage aan PS voor te leggen.

Gedeputeerde Straat antwoordt dat daar niets op tegen is. Hij begrijpt de vraag van mevrouw De Haan wel. Hoe ver PS zich met de uitvoering gaan bezighouden, is hun keuze en hun verantwoordelijkheid. Uiteraard is dat mogelijk, maar het zou wat hem betreft goed zijn vooral bestuurlijk en politiek te focussen op het afronden van de jaarrekening.

De heer Van Ojen sluit volledig aan bij de vragen en opmerkingen van mevrouw De Haan. PS hebben geen behoefte om wekelijks het vervolg op het stappenplan te gaan monitoren. Dat is een kwestie van uitvoering. Echter, nu is er een nulpunt en periodieke updates vindt hij noodzakelijk. Wat hem betreft ontvangen PS zo snel mogelijk een nulmeting van het stappenplan en alles wat daarom heen speelt.

Mevrouw Lejeune heeft geen behoefte om zich met de uitvoering te bemoeien. Wel vraagt zij om de beoogde einddatum van het stappenplan. Wanneer kunnen PS erop rekenen dat de jaarrekening is goedgekeurd?

Gedeputeerde Straat kan op die laatste vraag geen concrete datum noemen, temeer daar er nog geen stappenplan voor ligt. Het is nog maar de vraag of de afspraken, die provincie en accountant volgende week maken over te nemen stappen, al direct aan een concrete datum kunnen worden gekoppeld. Lopende het proces, kunnen er nog meer vragen boven komen die aanvullend moeten worden uitgezocht en waarvan men op voorhand niet weet hoeveel tijd dat gaat kosten.

Naar aanleiding van de opmerkingen van de heer Van Ojen, benadrukt de gedeputeerde dat hij geen nulmeting heeft beloofd. Hij heeft er geen bezwaar tegen het stappenplan, wanneer dat beschikbaar komt, aan PS voor te leggen maar hij wil geen aparte nulmeting uitvoeren. Hij heeft overigens ook niet beloofd om iedere week een update te geven. Dat zou hij niet wenselijk vinden. Enerzijds gaan PS dan teveel de uitvoering in, anderzijds vragen dergelijke rapportages heel veel van de capaciteit van de organisatie.

De heer Van Ojen verduidelijkt dat hij geen behoefte heeft aan een wekelijkse update. Met nulmeting bedoelde hij de nullijn. De toezegging van de gedeputeerde komt derhalve overeen met wat hij wil.

De heer Wijntjes beschouwt de concept jaarrekening in feite als de nulmeting. De verschillen kunnen t.z.t. worden geanalyseerd aan de hand van de definitieve jaarrekening.

Het CDA vindt het van groot belang dat er vaart wordt gemaakt om deze kwestie op te lossen. Daar moet de focus op liggen. Hij kan zich voorstellen dat het proces zelfs wordt vertraagd wanneer PS zich teveel met deze kwestie gaan bemoeien. Dan zou PS zelf de veroorzaker zijn van een langere opschorting betaling van de bevoorschotting uit het Provinciefonds en uiteraard moet dat worden voorkomen.

De heer Schaddelee wijst erop dat PS al vanaf mei/juni 2018 geruststellende geluiden horen over de jaarrekening. PS hebben daartoe heel lang redelijk afstand gehouden. Wat moet er nog meer gebeuren om als PS dicht op het proces te gaan zitten? Zolang er geen goedgekeurde jaarrekening ligt, kunnen PS als toezichthouder van deze provincie geen afwachtende houding innemen. De vertraging in het proces wordt beslist niet door de interventies van PS veroorzaakt.

De heer De Brey begrijpt dat de gedeputeerde een open en transparant proces wil voeren, ook richting PS. De SGP pleitte zojuist voor periodieke rapportages. Spreker meent dat kan worden aangesloten bij de cyclus van de FAC. Zo kan de vinger aan de pols worden gehouden. Is dat voldoende voor de SGP?

De heer Van Ojen deelt mede dat de FAC tot de statenverkiezingen nog maar één keer vergadert. Het lijkt hem niet verstandig daar op aan te sluiten. Hij herhaalt dat hij geen behoefte heeft aan een wekelijkse rapportage over de stand van zaken, waar de organisatie veel tijd en energie in moet steken. Hij heeft behoefte aan een nullijn, aan het stappenplan zodat PS tot in detail met het proces kunnen meekijken, en aan een periodieke update op de momenten dat de gedeputeerde dat nodig acht.

Mevrouw Poppe komt terug op de woorden van de heer Schaddelee dat het wellicht tijd wordt alle verloven in te trekken, aan het werk te gaan en niet te wachten tot na het kerstreces. Hoe kijkt de gedeputeerde daar tegenaan? Er komen verkiezingen aan, er moet campagne worden gevoerd, kortom, er volgt voor PS een hele drukke tijd. Met de huidige problematiek wordt het moeilijk de kiezers onder ogen te komen.

Gedeputeerde Straat herhaalt dat de organisatie volop bezig is met de afwikkeling van de jaarrekening 2017. Hij vindt het wel erg ingewikkeld worden om met PS vast te stellen wie er wel of niet vakantie kunnen opnemen. Uiteraard wordt bezien hoe er de komende tijd toch kan worden doorgewerkt.

Hij gaf aan dat de capaciteit tijdens het kerstreces meestal wel wat minder is, zo is de ervaring, maar dat wil niet zeggen dat daarover niet gesproken kan worden. Echter, op het niveau van PS moet niet bepaald worden wie er tijdens het kerstreces al dan niet moeten werken. Hij wil PS -in deze samenstelling- na het

kerstreces nader over de gang van zaken informeren. Overigens mag dat van hem ook op Oudejaarsavond: hij is beschikbaar.

Mevrouw Poppe bedoelde beslist niet te zeggen dat PS zich moeten bemoeien met het verlot van de medewerkers.

De voorzitter geeft het woord aan de accountant.

Mevrouw Van Kimmenade wil graag reageren, om de verwarring niet groter te maken. EY heeft kennisgenomen van het rapport van Integis. Daaruit heeft EY gehaald dat het doel van het onderzoek, gericht op belangenverstrengeling, tot een uitkomst heeft geleid. Die uitkomst heeft EY doorvertaald. Zojuist verwees één van de aanwezigen naar een onderdeel uit de samenvatting: die is inderdaad erg belangrijk voor de conclusies die EY uit het rapport van Integis heeft getrokken.

EY kan gebruik maken van het werk dat is uitgevoerd, dat is mooi, maar er moet verder gelezen worden dan de samenvatting. De accountant moet van het hele rapport kennisnemen. EY heeft de provincie gevraagd dat ook te doen. Evenals PS, heeft ook de accountant vele vragen. PS krijgen daarop antwoord, ervan uitgaande dat de vragen daarmee zijn opgelost. Echter, de antwoorden moeten door de accountant worden gevalideerd met definitieve stukken en feiten. Daar staat EY voor. Daar wordt nu aan gewerkt. Daarover is met de gedeputeerde en de organisatie gesproken. EY vraagt GS en de organisatie inzichtelijk te maken wat de gevolgen zijn van de bevindingen uit het Integis rapport voor de jaarrekening 2017.

Spreekster moet een oordeel geven over die jaarrekening, nl. dat deze getrouw is en dat de baten, lasten en de financiële stromen daarin rechtmatig tot stand zijn gekomen. Zij heeft bepaalde bevindingen uit het rapport gelezen die daar impact op kunnen hebben. Tegelijkertijd heeft de accountant laten weten dat eenzelfde inzet van de provincie verwacht, nl. het bepalen van de impact voor de jaarrekening 2017. Wanneer EY en provincie op één lijn zitten, kan er een gezamenlijke conclusie worden getrokken wat de impact van de bevindingen uit het Integis rapport is op de jaarrekening 2017. Die vraag is aan de organisatie gesteld, maar de accountant heeft daar nog geen antwoord op gekregen.

De accountant noemt dat de impactanalyse, die is erg belangrijk. Daarmee wordt de uitkomst van het rapport vertaald naar feiten en constatering. Tegelijkertijd moet er ook iets worden gedaan met beperkingen die daaruit naar voren komen. Beperkingen wil zeggen, dat er af en toe geen informatie is, dat er geen vastleggingen zijn. Het is de vraag aan de accountant of hij daarover een oordeel kan vormen. De accountant legt vervolgens die vraag terug bij degene waar die vraag thuishoort, nl. de eigenaar van de processen. Betrokkene wordt gevraagd: stel vast wat daarmee moet worden gedaan. Dat alles is onderdeel van het stappenplan. Met dat stappenplan geeft EY de organisatie mee, dat het rapport van Integis hele duidelijke handreikingen en aanwijzingen bevat, die aangeven in welke richting het stappenplan moet worden opgesteld. De gedeputeerde heeft deze zojuist genoemd, echter, het gaat wel verder dan dat.

EY neemt daarbij ook het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer in ogenschouw. Dat rapport geeft een bevestiging van het Integis rapport. Dat ziet toe op bv. externe inhuur, mandatering, vastlegging van feiten, interpretatie van documenten, de meervoudige aanwezigheid van verschillende variaties van hetzelfde document.

Zij komt terug op de vraag die eerder in deze commissie werd gesteld: Waarom heeft de accountant dat allemaal al niet eerder vastgesteld, omdat de VTW's en de facturen in de administratie waren? Het antwoord daarop is dat, wanneer de accountant documenten ontvangt, hij aanneemt dat deze zijn wat ze zijn. Nu leest EY het Integis rapport met bepaalde constatering en dat maakt dat de accountant op een andere manier naar documenten moet gaan kijken. Daar staat de accountant nu voor en dat wordt samen met de provincie opgelost.

De heer Bekkers wil graag verduidelijking. De accountant heeft in de eerste controle de VTW's gezien. Dat zijn documenten op basis waarvan werkzaamheden zijn verricht en die gefactureerd zijn. Met dit document is er z.i. een validatie die de opdracht bestendigt. Hij begrijpt dat er verbeteringen in de organisatie nodig zijn, bv. verslaglegging van feiten, maar hij begrijpt niet waarom dit nu nodig is voor de jaarrekeningcontrole, temeer daar de accountant al veel eerder heeft kennisgenomen van VTW's, facturen en betalingen.

Toen was er geen aanleiding daarop terug te komen. Op een gegeven moment kan men altijd blijven doorvragen. Hij vreest dat de accountant wellicht te ver gaat, met terugwerkende kracht, met het reconstrueren van besluitvormingsprocessen die geresulteerd hebben in aanwezige documenten.

De accountant heeft tekortkomingen in de organisatie geconstateerd zoals mandatering, verslaglegging van besluitvorming met financiële gevolgen. Zijn vraag is waarom EY dat niet eerder heeft geconstateerd. De accountant heeft de verantwoordelijkheid om de organisatie ook wat dat betreft scherp te houden.

Mevrouw De Haan is verbaasd over de reactie van de heer Bekkers. Zij begrijpt niet waarom hij niet verstaat wat de accountant zegt. De samenvatting van het Integis rapport naast het uitgebreide rapport wordt gelegd, met alle bijlagen, heeft geresulteerd in een historische lijst met schriftelijke vragen van PS. Die vragen zijn nog niet op en de antwoorden roepen nieuwe vragen op. Er is zoveel onduidelijk in de governance, in de financiën, in de uitvoering, terwijl het aan goede vastlegging heeft ontbroken, dat dit steeds nieuwe vragen oproept.

De heer Bekkers meent dat er over alles altijd vragen te stellen zijn. Wanneer er een factuur is, die is betaald, maar er is geen opdracht of bevestiging van werkzaamheden in die factuur te vinden, dan is dat niet acceptabel en vraagt dat om een reconstructie. Echter, wanneer er wel een document is, zoals de VTW's waarin de afspraken staan tussen aannemer en opdrachtgever, en een factuur die correspondeert met de betreffende VTW, dan is er naar zijn mening voldoende helderheid. Opgemerkt wordt dat het besluitvormingsproces tot aan de VTW's niet ordentelijk is, bv. geen verslaglegging. Hij kan zich voorstellen dat dit een aanbeveling wordt voor de organisatie om de verslaglegging te verbeteren. Echter, hij kan zich niet voorstellen dat dit voor PS of de accountant aanleiding is om nog verder door te zoeken, immers, er is afdoende documentatie aanwezig voor beoordeling van de rechtmatigheid.

De heer Dercksen heeft ervaring met een beursgenoteerd bedrijf en daar werd alles tot in detail geverifieerd. Op basis van (de samenvatting van) het Integis rapport begrijpt hij heel goed dat de accountant alles nagaat om te checken of VTW's correct zijn, de handtekeningen goed zijn gezet en of is uitgevoerd wat beoogd werd.

De heer Bekkers vraagt zich af of er niet te lang en te ver wordt doorgegraven in de boeken. Hij heeft altijd begrepen dat alle VTW's, weliswaar uitzonderlijk veel in aantal, betaald zijn maar dat alles herkenbaar is en gerelateerd aan werk dat is gedaan. Dit is ook door de Rekenkamer bevestigd.

Mevrouw De Haan memoreert dat de Rekenkamer heeft gesteld dat er in een bepaalde fase sprake was van het gebruik van twee sturingsmodellen met daaraan gekoppeld functies, rollen, taken en mandatering. Dat alleen al is voor haar een reden te twijfelen aan het sturingsmodel, de mandateringen en de bevoegdheden van bv. de Directieraad. Dat roept bij haar ook vragen op over de governance.

De heer Bekkers vindt dat een terechte vraag. Het is ook een van de interessantste punten, nl. dat er geen samenwerkings governance tot stand is gekomen, maar dat er twee verschillende verantwoordelijkheden aan elkaar geknoopt werden hetgeen veel onduidelijkheden met zich meebracht. Wel blijft staan dat de financiële stromen voor de verschillende verantwoordelijkheden in het samenhangende overall project gefinancierd zijn vanuit de budgetten die bij de verschillende partners aanwezig waren. Daarvoor zijn documenten aanwezig die beschrijven wat er moest worden gedaan en facturen die overeen komen met het werk dat is gedaan. Er is sprake van onduidelijkheid en dat is een relevant punt om de governance en de samenwerkingsrelatie te verbeteren. Echter, dat is nog steeds geen reden om te twijfelen aan de correctheid van de uitgaven.

De heer Wijntjes kan zich het nadere onderzoek van de accountant wel voorstellen. Het rapport lezende, is er wat hem betreft aanleiding de focus toch even neer te leggen bij de VTW's. De accountant kan niet anders dan deze op basis van de controle standaarden nalopen. Hij voelt er niet voor om dat als Statenlid zelf te gaan onderzoeken. De accountant heeft de rol om namens PS goed te kijken naar de verantwoording.

Het oordeel van de accountant is voor PS een heel belangrijk hulpmiddel om de jaarrekening al dan niet vast te stellen.

De heer Van Muilekom constateert dat men nu al een half jaar bezig is met onderzoek. Nu moet er een stappenplan worden opgesteld. Hij vraagt zich af wat er nog na het stappenplan gaat volgen. De accountant is de adviseur van PS. Wat is na dit half jaar het beeld van EY van het geheel? Waarom kost het zoveel moeite om tot afronding van de jaarrekening te komen?

De heer Schaddelee begrijpt van de accountant dat het onderzoek ging om belangenverstrengeling. Het is goed daar scherp op te zijn, immers, de jaarrekening moet rechtmatig tot stand zijn gekomen. Het onderzoekstraject jaarrekening loopt al vanaf juni en steeds opnieuw worden PS met uitstel geconfronteerd wegens nieuwe controles en nieuwe onderzoeken. Hoe reflecteert de accountant op de eerdere plannings? Waren die wel realistisch of heeft de provincie dingen laten liggen waardoor plannings niet haalbaar bleken te zijn?

De heer De Brey heeft eerder vragen aan de gedeputeerde gesteld over het redresseren van de onregelmatigheden en over het nemen van maatregelen, om herhaling te voorkomen. De gedeputeerde gaf aan dat er een stappenplan wordt opgesteld. Hij vraagt of dat voor de accountant voldoende is. In de vergadering van 19 november stelde de accountant dat zij voldoende en geschikte controle-informatie nodig heeft. Heeft zij in dat opzicht een verlanglijstje? Een stappenplan is nodig maar ook de uitvraag van de accountant moet zeer concreet zijn. Hij vraagt of EY voldoende capaciteit in huis heeft, met respect voor kerstverlof en oud en nieuw. Wat betreft de overdracht van het BRU dossier destijds, vraagt hij of ook dat in deze controle wordt meegenomen.

De heer Hoefnagels begrijpt dat EY het nodige van de provincie verwacht. In feite werd gesteld dat de vragen van de provincie moeten komen, echter, ziet de accountant er wel op toe dat de provincie de goede vragen stelt? Ook hij gaat ervan uit dat de accountant een aantal vragen opstelt voor de provincie, zodat daarmee gericht aan de slag kan worden gaan.

Hij begrijpt van de accountant dat er niet echt iets mis is met de betalingen in relatie tot de VTW's. Toch hoort hij in de toelichting van de accountant wat twijfel over de rechtmatigheid. Op welke grond baseert de accountant het aanvullend onderzoek? Heeft dat te maken met rechtmatigheid of organisatieontwikkeling?

Welke opties ziet de accountant? Eerder is geconstateerd dat veel niet is vastgelegd. Er kunnen veel vragen aan GS worden voorgelegd maar ze vinden niet meer dan Integis. Wordt dan verwacht dat een wethouder en een gedeputeerde onder ede iets gaan verklaren over hun rol in de stuurgroep met betrekking tot VTW's? Informatie die er niet is, kan niet meer geleverd worden.

De heer Dercksen vraagt een specifieke toelichting waar het onderzoek van de accountant zich op richt. Kortweg is zijn vraag: is de provincie benadeeld? Hoe verhoudt zich dit tot de boekhouding van de stad? Immers, provincie en stad hebben een gezamenlijk project en een gezamenlijke financiële verantwoording. Hoe verhoudt zich dat tot de jaarrekening 2017 van de stad?

Mevrouw de Haan memoreert dat de gedeputeerde zo juist stelde dat de reguliere controle op een haartje na gereed is. Zij vraagt de accountant op dat punt om een bevestiging. De Rekenkamer en Integis gaan in hun onderzoeken terug in de tijd. Zij vraagt of er, met de wijsheid, feiten en kennis van nu, ook zaken rondom de jaarrekening 2016 spelen.

De heer Van Ojen sluit zich aan bij de vragen van de ChristenUnie.

De accountant gaf aan dat, naar aanleiding van het Integis rapport, EY bevindingen heeft gedaan die bepalend waren voor hun kijk op de feiten in de jaarrekening 2017. Wat bedoelt mevrouw Van Kimmenade daarmee?

De heer Van Essen begrijpt dat de accountant de bevindingen uit het Integisrapport wil valideren. Hij vraagt of die validatie al bijna achter de rug is. Hoeveel tijd is daar nog voor nodig? Welke vragen heeft de accountant nog over de VTW's die moeten worden beantwoord.

Mevrouw Van Kimmenade herhaalt dat de uitkomsten en bevindingen in het rapport van Integis iets doen met de jaarrekening 2017, met vorige jaarrekeningen en toekomstige jaarrekeningen. Het kan met al die jaarrekeningen iets doen. Dat is object van onderzoek. Zij hoort nu: "De accountant moet dit en de accountant moet dat". Zij wil daar toch op terugkomen. De provincie heeft de plicht een jaarrekening op te stellen. De jaarrekening moet getrouw zijn en stromen, baten, lasten, balansmutaties en alle materieel van belang zijnde aspecten moeten rechtmatig tot stand zijn gekomen. Zij wil graag uitleggen wat getrouwheid inhoudt, aangezien zij constateert dat PS daar niet goed van op de hoogte zijn. Op het moment dat de cijfers met de tekst in de jaarrekening staan, dan moet het woord "getrouw" als volgt worden uitgelegd. Een belangrijk ingrediënt is het voorkomen van inkopen, het voorkomen van kosten. Belangrijk is het of dat kosten voor de provincie zijn of zijn het kosten die voor iemand anders bedoeld zijn geweest? Getrouwheid houdt ook in dat, als er betalingen plaatsvinden, daarvoor daadwerkelijk prestaties zijn geleverd. Als er betalingen plaatsvinden, waarvoor de prestatie aan de voorkant niet goed is opgeschreven of niet te duiden is, niet meer terug te halen is, of met verkeerde mandaten tot stand is gekomen, dan kunnen daar twijfels over bestaan. Dat kan leiden tot onzekerheden. De accountant heeft gelezen dat er her en der witte vlekken uit het onderzoek zijn gekomen. De accountant wil die opgehelderd krijgen. Wanneer dat niet volledig gaat lukken, dat moet de accountant dat gaan wegen, maar eerst moet er alles aan gedaan zijn om de witte vlekken, waarvoor mensen de informatie niet hebben aangeleverd, toch te kunnen invullen. Wanneer de jaarrekening door de accountant wordt afgetekend, en er wordt geconstateerd dat er witte vlekken zijn maar die worden weggewuifd, terwijl er naderhand iemand opstaat die de documenten wel degelijk voorhanden heeft, dan moet dat onderzocht zijn geweest. Dat is EY nu aan het doen, dat is onderdeel van het stappenplan en de impactanalyse. EY maakt het niet groter dan dat het is. In de impactanalyse gaat het over het verleden, het heden, immers, het jaar 2018 is ook al voorbij, en over de toekomst. Kijkend naar het verleden, is het de vraag wat de bevindingen doen met de jaarrekeningen die er liggen, maar ook van 2017 en 2018. In 2018 heeft de provincie niet kunnen handelen en niet kunnen acteren omdat een aantal bevindingen, die nu boven water zijn gekomen, op dat moment niet bekend waren. Dat jaar is voorbij gegaan en daar is in feite niets gebeurd. Dat betekent dat er voor 2018 een zelfde exercitie moet worden gevolgd.

Wat houdt het stappenplan o.a. in? Dat er in ieder geval een gezamenlijke erkenning komt van de probleempunten, hoe die kunnen worden opgelost, of daar aanvullende documentatie voor beschikbaar is die eerder niet boven water is gekomen omdat er geen vastleggingen zijn, of misschien toch wel. Het ging ook over belangenverstrengeling, zoals zij eerder aangaf. Er kunnen wel documenten zijn, maar wanneer deze op een verkeerde manier tot stand zijn gekomen, heeft de accountant er niet veel aan.

Terugkijkend zit het in contracten, contractafspraken en aanpassingen daarop alsmede de betalingen. Het stappenplan zal opleveren dat er een aantal herstelacties nodig is. Wat moet er worden gedaan met 2018, omdat dat jaar al bijna voorbij is? Daar moet ook iets over worden gemeld. Ook moet er iets naar de toekomst worden gedaan. De bevindingen zijn al opgesomd en deze wil ze niet herhalen. In de toekomst moeten onduidelijke documenten worden voorkomen, voor documenten moet worden vastgelegd wat daarvan de inhoud is, betaling moeten worden gedaan wanneer prestaties zijn aangetoond. Dat vraagt om verbetermaatregelen. Die hebben niet zozeer te maken met een organisatie verandertraject maar met de administratieve organisatie en interne beheersing. Dat moet worden aangescherpt.

Als dit alles is opgeschreven en bedacht, en er is prioritering aangebracht, dan uit zich dat in de jaarrekening. Dat is belangrijk omdat er een vertrouwelijk rapport ligt met een openbare samenvatting. In dat vertrouwelijke rapport staan misschien feiten en overwegingen die de accountant moet gaan wegen in de controleverklaring. De accountant is niet degene die dat openbaar moet maken, dat is de eigenaar van het proces, nl. de provincie. De jaarrekening is daarvoor het aangewezen document. Helder moet uiteengezet worden wat de feiten zijn die impact hebben op deze jaarrekening die daarna door haar van een stempel kan worden voorzien, zowel wat betreft getrouwheid als rechtmatigheid.

Wanneer er geen informatie of documentatie meer te vinden is, dan zal dat moeten worden gewogen, maar eerst zal moeten worden vastgesteld dat de documentatie er inderdaad niet meer is. Logisch is dat het VTW traject wordt onderzocht. Dat is de basis voor facturen die daarop volgen. Die zijn onderdeel van het proces met mandatering: daarin komt in feite alles samen.

Gevraagd werd of de planning realistisch geweest is. EY had aan de voorkant geen idee wat het onderzoek van Integis zou opleveren. Waren daar geen bevindingen uit voortgekomen, dan was men heel snel klaar geweest. Echter, dat is niet het geval. Het is niet zo dat de accountant dan een probleem heeft, maar de organisatie heeft een probleem. Er is iets boven water gekomen en dat had de provincie ook liever niet gehad. Het zijn wel feiten die ertoe leiden dat er op doorgepakkt moet worden en dat ernaar gehandeld moet worden. De "strik om de jaarrekening" komt er pas, wanneer de accountant het vertrouwen heeft dat er adequaat is gehandeld, adequaat wordt opgevolgd. Is dat voldoende, dan volgt het stempel. Het document geeft dan klip en klaar weer wat niet had mogen gebeuren, wat de oplossingen zijn, wat de vervolgtacties zijn en hoe herhaling in de toekomst wordt voorkomen.

Wat daar ook bij hoort is dat het project wel een op zich gesloten onderdeel is. Wordt dat naar de accountantscontrole doorvertaald, dan heeft de accountant er ook van geleerd, dat wanneer het provinciehuis één proces inkopen heeft, dat dat moet worden opgeknipt in vele soorten inkoopprocessen. Daar zit nog een addertje onder het gras. Wanneer dat wordt doorvertaald naar de controle, moet worden vastgesteld dat het grote project wel gezien is, maar heeft de accountant wel voldoende van de rest gezien? De vraag is dan of de provincie heeft uitgesloten dat de feiten en de bevindingen die hier aan de orde komen, in de rest van het provinciehuis niet aan de orde zijn geweest. Dat alles zit in de scoping en maakt het ingewikkeld. Voor de buitenwereld is dat misschien niet goed te begrijpen maar voor een accountant is dat heel erg belangrijk.

Zij bevestigt dat er bij EY voldoende capaciteit aanwezig is. Er is ook de benodigde specialistische capaciteit ingeschakeld.

Het BRU dossier en de overdracht is niet zozeer aan de orde. Wel heeft zij kennisgenomen van bevinding 61 uit het rapport. Dat is een hele belangrijke kapstokbevinding. Dat is een onderdeel waarover de accountant stevig heeft doorgevraagd. Daar zit het BRU dossier in meer of mindere mate in, maar dat is niet direct een onderdeel van het huidige onderzoek.

Gevraagd werd naar de opties en of de accountant die kan aangeven. Wanneer men er niet volledig uit komt, zal de accountant dat in het oordeel wegen, in relatie tot voldoende en geschikte controle informatie. Zijn er feiten, die niet onderbouwd kunnen worden, dan heeft de accountant onvoldoende en niet geschikte controle informatie te pakken, en daar moet iets mee worden gedaan in de oordeelsvorming.

Mevrouw Van Kimmenade bevestigt dat de reguliere controle van de jaarrekening nagenoeg gereed is. Dat heeft vooral betrekking op de vraag of er voldoende onderbouwing aanwezig is. De gedeputeerde zei terecht dat de reguliere controle pas gereed is als alle heroverwegingen zijn gemaakt en er in totaliteit kan worden geconcludeerd dat er voldoende is gedaan aan de posten in de jaarrekeningen op de verschillende aspecten.

Zij kan niet aangeven of een en ander impact heeft op 2016.

Gevraagd werd hoever de accountant is met de validatie. Zij legde zojuist uit dat dit nog gaande is. De accountant en de provincie zijn bezig om wat dat betreft de puntjes op de i te zetten.

De heer Hoefnagels vraagt op welke bevindingen de accountant in het achterliggende rapport doelt, die niet in de samenvatting staan. In de optiek van de accountant zijn de problemen kennelijk erger dan de samenvatting doet vermoeden.

Mevrouw Van Kimmenade benadrukt dat zij daar niets over heeft gezegd.

De heer Hoefnagels begreep dat zij verwees naar bevindingen uit de integrale rapportage waar iets mee moet worden gedaan.

Mevrouw Van Kimmenade wil PS verwijzen naar de samenvatting. Deze moet goed worden gelezen en daarin kan men de bevindingen lezen.

De heer Hoefnagels meende dat zij doelde op het grote rapport. De samenvatting kent hij.

Mevrouw Van Kimmenade sprak zojuist ook over belangenverstrengeling. Uit het rapport blijkt dat belangenverstrengeling niet aantoonbaar aanwezig is maar de accountant heeft dat toch al twee keer genoemd. Hoe zit dat: ziet de accountant dat anders?

De heer Dercksen memoreert dat er in het proces van de Uithoflijn enkele posten niet initieel zijn begroot. Hoe verhoudt zich dat tot vorige jaarrekeningen en tot het werk dat een accountant heeft te doen? Kennelijk is die post vergeten.

Mevrouw Lejeune meent dat de problemen in de organisatie, die nu door EY worden geconstateerd, niet op 1 januari 2017 zijn gestart. De jaarrekening 2016 heeft wel een goedkeurende verklaring gekregen. Waarom zijn de zaken, die over 2017 zo hoog op spelen, in 2016 niet opgevallen? Of zijn die wel opgevallen maar is er toch een goedkeurende verklaring door de accountant afgegeven? Zei de accountant zojuist dat de bevindingen uit de samenvatting van het Integis rapport kunnen worden getypeerd als ernstige schendingen? Is dat het geval, dan wil zij dat expliciet van de accountant horen.

De heer Wijntjes kan zich voorstellen dat het resultaat van het onderzoek aangeeft dat bepaalde zaken niet meer onderzoekbaar zijn, niet door de accountant en niet door de provincie. Wanneer er bepaalde toleranties worden overschreden, zal de provincie het moeten doen met een controleverklaring, afwijkend van de goedkeurende. Wellicht komt er dan een jaarrekening zonder goedkeurende accountantsverklaring die toch door PS moet worden vastgesteld.

De heer De Brey hoorde de accountant melding maken van witte vlekken en dat de accountant en de provincie die gezamenlijk gaan aanpakken. Hoeveel witte vlekken zijn er nog waaropr door GS moet worden gereageerd? Wellicht verwacht de accountant meer van GS dan nu verondersteld wordt. De VVD pleit wat dat betreft voor een goede afstemming.

Mevrouw Boelhouwer begrijpt dat EY wil dat de organisatie zelf met een witte vlekkenoverzicht komt. Hoe wordt dat dan afgestemd met de witte vlekkenlijst van EY? GroenLinks pleit in die zin voor een gezamenlijk optrekken tussen accountant en GS.

De heer Bekkers heeft vernomen dat zijn eerdere vragen door bepaalde collega's zijn geïnterpreteerd alsof hij op voorhand geen meerwaarde zou zien in het onderzoek van de accountant. Overigens vindt hij het jammer dat dergelijke uitingen nog tijdens de beraadslaging naar buiten worden gebracht.

Hij vindt de impactanalyse waardevol. Anders dan de accountant, sluit hij niet helemaal uit dat er wellicht in 2018 wel interventies hebben plaatsgevonden, het jaar is immers nog niet helemaal voorbij. Het punt van belangenverstrengeling is afgekaart. Daar had het uitstel betrekking op. Voor alle betalingen is geconstateerd dat er VTW's zijn, dus correspondentie over betaling en inhoudelijke opdracht. Deze zijn in zijn ogen rechtmatig en getrouw geweest. Hij mist in het antwoord van de accountant de reflectie op de rol van de accountant als partner van de provincie in administratieve processen. Hij zou willen vermijden dat de accountant maar door blijft vragen, om te verhinderen dat zichtbaar wordt dat ook de accountant de afgelopen jaren zaken heeft gemist.

Mevrouw De Haan komt terug op de zgn. witte vlekken. Op 1 oktober is er met de accountant gesproken. Toen deed mevrouw Van Kimmenade uitspraken waarmee ze wellicht op de witte vlekken doelde. Ze gaf toen aan dat de accountant vele puzzelstukjes kreeg aangereikt, dat de accountant de puzzel moest leggen terwijl EY de puzzel als geheel aangereikt moet krijgen. Ook wees zij op "versnipperde verantwoordelijkheid en onduidelijke verantwoordelijkheidsstructuur". Dat heeft met governance te maken en met mandaatregeling, zo meent mevrouw De Haan. Mevrouw Van Kimmenade heeft toen ook gezegd: "Het heeft met mensen in de directeursrollen te maken". Is dat ook een thema dat extra onder de loep ligt?

Mevrouw Van Kimmenade adviseert de PS leden, die het over belangenverstrengeling hebben gehad, het rapport nog eens te lezen. Daar staan haar antwoorden in. Nu wil ze daar verder niet op ingaan.

Ze komt terug op mensen in bepaalde rollen en de verantwoordelijkheid van de accountant. Er wordt getwijfeld of er in het verleden wel goed is gekeken. Dat heeft met dit onderwerp te maken. Dat wil zeggen dat men erop moest kunnen vertrouwen dat mensen in bepaalde rollen onafhankelijk zijn, in een bepaalde rol zitten en het beste voor de provincie en het beste voor het project willen. Daar heeft het allemaal mee te maken. De accountant maakt gebruik van processen, mandateringslijnen in de organisatie en documenten die op een bepaalde manier tot stand zijn gekomen. Als er aanwijzingen zijn dat die documenten wellicht niet onderbouwd zouden kunnen zijn, dan moet de accountant daar iets mee doen. De accountant is daartoe verplicht. Dat heeft in feite gespeeld in het afgelopen half jaar en daarover is de accountant met PS in gesprek geweest. Dat heeft zich geuit in een onderzoeksrapport waar bepaalde informatie in staat. Zij gaat PS niet wijzen waar dat staat in het Integis rapport. Dat kunnen PS zelf lezen. Zij moet daar iets mee doen en haar verantwoordelijkheid nemen, tezamen met de gedeputeerde en het provinciehuis om te komen tot een betrouwbare jaarrekening. Dat is het doel waar zij voor staat. Mocht dat niet meer uitzoekbaar zijn en er witte vlekken blijven, die duiden op ontbrekende controle informatie, dan zal de accountant dat moeten wegen en dat kan impact hebben in het oordeel. Dat betekent dat de accountant PS van een oordeel of geen oordeel voorzien bij de jaarrekening. PS moeten daarmee iets doen, immers PS moeten de jaarrekening vaststellen wil hij doorgaan naar het volgende jaar. Daar ligt een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de accountant en de provincie.

De heer De Brey vraagt nogmaals om welke witte vlekken het gaat. Hij wil heel graag dat het lijstje met witte vlekken wordt gedeeld. EY is de accountant van PS. GS moeten iets opleveren en het is zaak dat PS weten wat en wanneer er door GS moet worden opgeleverd. Hij heeft behoefte aan dat inzicht.

Mevrouw Van Kimmenade antwoordt dat daarover met de organisatie is gesproken. Dat zit in het traject van de impactanalyse en in het stappenplan. Zij vindt het niet verstandig dat nu met PS te delen. Eerder gaf zij aan dat de jaarrekening daarvoor het uitgelezen document is. Eerst moet er feitelijk en duidelijk onderzoek zijn gepleegd om tot conclusies te komen. Het lijkt haar niet verstandig PS daar eerder over te informeren.

De heer De Brey concludeert hieruit dat er geen licht zit tussen de lijsten met witte vlekken van enerzijds GS en anderzijds van de accountant.

Mevrouw Van Kimmenade vindt het erg belangrijk dat accountant en organisatie gezamenlijk tot de juiste en dezelfde constatering komen over de vraag, hoe het Integis rapport moet worden geïnterpreteerd. Gezamenlijk moet worden vastgesteld waar nog voldoende of onvoldoende informatie beschikbaar is om tot conclusies te komen. Dat zijn de witte vlekken.

De heer Van Essen begrijpt dat de accountant nu het gezamenlijke element benadrukt. Hoe wordt die gezamenlijkheid ingevuld?

Mevrouw Van Kimmenade herhaalt haar eerdere woorden. De organisatie is object van onderzoek en de organisatie heeft een probleem. Wanneer accountant en organisatie niet op dezelfde lijn zitten over de oplossingsrichting en de uitkomsten, dan is er een probleem en komt men niet tot afwikkeling. Er zijn afspraken gemaakt om gezamenlijk tot afwikkeling te komen. Dat begint met het erkennen van hetzelfde. Dat is gebeurd en daar worden nu vervolgstappen op gezet.

De heer Van Muilekom vraagt of de afwikkeling van de jaarrekening nog in deze statenperiode kan plaatsvinden.

Mevrouw Van Kimmenade laat weten dat EY de jaarrekening gaat afwickelen. Op de planning kan zij niet ingaan. Zij heeft zojuist uitgelegd dat er nog een aantal zaken gezamenlijk moeten worden geverifieerd. Zijn de uitkomsten klip en klaar, dan is men heel snel klaar, maar het kan ook anders gaan. De accountant wil de organisatie daarbij faciliteren, immers, PS moeten de jaarrekening goedkeuren met de juiste hoeveelheid informatie, zodat daarover een afgewogen besluit kan worden genomen. Zij mag de jaarrekening aftekenen wanneer zij zeker weet dat het goed is wat er staat. Daar hebben PS ook belang bij, dus is er sprake van een gezamenlijk belang.

Mevrouw De Haan verwijst naar het uitgebreide Integisrapport met de bijlagen, naar de samenvatting van dat rapport en naar het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer. Zij vraagt of er andere documenten zijn, buiten deze twee onderzoeksrapporten, die mogelijk ook aanleiding zijn voor nader onderzoek. Mevrouw Van Kimmenade antwoordt dat, voor zo ver ze dat nu weet, dit niet het geval is.

De heer Van Essen memoreert dat mevrouw Van Kimmenade heeft aangegeven dat het onderzoek van de Randstedelijke Rekenkamer inzake de Uithoflijn mogelijk nieuwe vragen zou kunnen oproepen. Is dat ook het geval geweest?

Mevrouw Van Kimmenade heeft dat al eerder gezegd. EY heeft de rapporten grondig gelezen en heeft dat gekoppeld aan de bevindingen. EY kan de bevindingen staven. EY heeft geen nieuwe feiten gekregen, alleen een bevestiging.

De heer V.d. Dikkenberg verwijst naar een belangrijke conclusie uit de statenbrief, naar aanleiding van het Integisrapport. In die statenbrief werden de conclusies wat genuanceerd. Het vertrouwen in de provinciaal directeur werd bevestigd. Is het onderzoek van de accountant ondersteunend in die conclusie of zijn er redenen om daar nu aan te twijfelen?

Gedeputeerde Straat antwoordt dat er geen redenen zijn om aan die conclusies te twijfelen.

5. Sluiting

Niets meer aan de orde zijnde, sluit de voorzitter de vergadering.